

NGÔN NGỮ ĐỒ HỌA TRONG TRANH KHẮC GỖ CHỦ ĐỀ 12 CON GIÁP CỦA HỌA SĨ VŨ ĐÌNH TUẤN

Quách Thị Ngọc An
Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương
Email: lichsudesign@gmail.com

/Ngày nhận bài: 18/03/2025

/Ngày nhận bài sửa sau phân biện: 25/03/2025

/Ngày chấp nhận đăng: 18/04/2025

TÓM TẮT

Bài viết nghiên cứu ngôn ngữ đồ họa trong bộ tranh khắc gỗ chủ đề 12 con giáp của họa sĩ Vũ Đình Tuấn, làm rõ cách thức họa sĩ khai thác hình ảnh các con giáp với bản sắc văn hóa Việt Nam, đồng thời thể hiện sự sáng tạo trong việc phát triển nghệ thuật tranh khắc gỗ. Phương pháp nghiên cứu chủ yếu sử dụng trong bài là phương pháp phân tích nội dung và hình thức của các tác phẩm khắc gỗ, tập trung vào cách sử dụng các yếu tố như chấm, nét, mảng, hình khối, bố cục và màu sắc trong từng bức tranh. Cách tiếp cận này giúp làm nổi bật sự hòa quyện giữa yếu tố truyền thống và sáng tạo hiện đại trong các tác phẩm của Vũ Đình Tuấn. Qua đó, bài viết khẳng định, tranh khắc gỗ của anh không chỉ đơn giản là hình ảnh các con giáp, mà còn truyền tải những thông điệp về nghệ thuật, văn hóa và tâm linh sâu sắc. Các tác phẩm của Vũ Đình Tuấn thể hiện tài năng và sự sáng tạo, đồng thời vẫn duy trì giá trị truyền thống trong nghệ thuật khắc gỗ, góp phần bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống, đồng thời mở rộng và làm phong phú thêm không gian sáng tạo trong nghệ thuật đương đại Việt Nam.

Từ khóa: Ngôn ngữ đồ họa, tranh khắc gỗ, 12 con giáp, họa sĩ Vũ Đình Tuấn

THE GRAPHIC LANGUAGE IN THE WOODCUT PAINTINGS ON THE THEME OF THE 12 ZODIAC ANIMALS BY ARTIST VŨ ĐÌNH TUẤN

ABSTRACT

The article studies the graphic language in the woodcut series of the 12 Zodiac animals by artist Vũ Đình Tuấn, highlighting how he explores the images of the Zodiac animals with Vietnamese cultural identity, while also demonstrating his creativity in developing the art of woodcut painting. The primary research method is the analysis of the content and form of the woodcut works, focusing on the use of elements such as dots, lines, strokes, areas, shapes, composition, and color in each piece. This approach emphasizes the fusion of traditional elements and modern creativity in Vũ Đình Tuấn's works. Through this, the article affirms that his woodcuts are not simply representations of the Zodiac animals, but also convey profound messages about art, culture, and spirituality. Vũ Đình Tuấn's works showcase his talent and creativity, while maintaining traditional values in the art of woodcut. His woodcuts have contributed to the preservation and promotion of traditional cultural values, while also expanding and enriching the creative space in contemporary Vietnamese art.

Keywords: Graphic language, woodcut art, 12 zodiac animals, artist Vũ Đình Tuấn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong nền nghệ thuật đồ họa Việt Nam, tranh khắc gỗ từ lâu đã là một thể loại có truyền thống lâu đời và góp phần quan trọng phản ánh những giá trị văn hóa, tâm linh của dân tộc. Khắc gỗ không chỉ là một phương tiện nghệ thuật mà còn là một chất liệu sáng tác đặc biệt có thể kết nối quá khứ và hiện tại, giữ gìn và phát huy những giá trị văn hóa dân gian. Tuy nhiên, trong nghệ thuật đương đại, khắc gỗ có xu hướng dường như bị lãng quên, ít được nghiên cứu và phát triển mạnh mẽ như các chất liệu nghệ thuật khác.

Trong nhiều năm qua, họa sĩ Vũ Đình Tuấn đã có những đóng góp quan trọng trong nghiên cứu và làm mới nghệ thuật khắc gỗ, đặc biệt là với bộ tranh khắc gỗ chủ đề 12 con giáp. Bộ tranh này không chỉ đơn

thuần là việc khắc họa các con vật trong chu kỳ 12 năm mà còn phản ánh rõ nét những đặc trưng văn hóa, tâm linh và nhân sinh quan. Bằng việc sử dụng ngôn ngữ đồ họa độc đáo, kết hợp giữa truyền thống và hiện đại, Vũ Đình Tuấn đã làm mới những giá trị văn hóa truyền thống trong một không gian nghệ thuật đương đại.

Mục tiêu của nghiên cứu này là thông qua bộ tranh khắc gỗ chủ đề 12 con giáp làm rõ cách họa sĩ Vũ Đình Tuấn sử dụng ngôn ngữ đồ họa, từ đó chỉ ra sự sáng tạo và tính hiện đại trong việc phát triển nghệ thuật khắc gỗ truyền thống. Bài viết sẽ phân tích cách sử dụng đường, nét, chấm, mảng, màu sắc, bố cục... trong tranh, nhằm làm nổi bật sự kết hợp đồng điệu giữa yếu tố truyền thống và sáng tạo hiện đại trong tác phẩm của Vũ Đình Tuấn.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

- Phương pháp phân tích hình thức: Phương pháp này được sử dụng để phân tích các yếu tố hình thức trong các tác phẩm khắc gỗ, bao gồm đường nét, hình khối, màu sắc, cấu trúc không gian và cách bố cục... trong tranh. Các phân tích chỉ rõ cách thức họa sĩ Vũ Đình Tuấn sử dụng ngôn ngữ đồ họa để truyền tải thông điệp, biểu tượng và ý nghĩa của các con giáp. Phương pháp này giúp hiểu rõ hơn về cấu trúc hình ảnh và cách thức mà Vũ Đình Tuấn sử dụng ngôn ngữ đồ họa để thể hiện các giá trị văn hóa qua tranh khắc gỗ.

- Phương pháp nghiên cứu biểu tượng học: Phương pháp này được sử dụng để giải mã các biểu tượng trong các tác phẩm khắc gỗ, đặc biệt là sự biểu đạt của các con giáp trong nền văn hóa dân gian Việt Nam. Mỗi con giáp trong bộ tranh của Vũ Đình Tuấn đều mang một biểu tượng đặc trưng, gắn liền với những giá trị văn hóa và tâm linh của người Việt, liên kết với cách Vũ Đình Tuấn khắc họa hình tượng và xây dựng thông điệp qua các tác phẩm của mình, giúp nhận diện những tầng nghĩa sâu sắc mà họa sĩ muốn gửi gắm thông qua các hình tượng trong tranh khắc gỗ.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Họa sĩ Vũ Đình Tuấn và sự nghiệp nghệ thuật khắc gỗ

Họa sĩ Vũ Đình Tuấn, sinh năm 1973, là một trong những tên tuổi nổi bật trong nghệ thuật đương đại Việt Nam, đặc biệt trong lĩnh vực khắc gỗ và tranh lụa. Vũ Đình Tuấn tốt nghiệp ngành Hội họa Trường Cao đẳng Sư phạm Nhạc Họa Trung ương (nay là Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương) vào năm 1993. Sau đó, anh tiếp tục theo học ngành Đồ họa tại Đại học Mỹ thuật Hà Nội, hoàn thành khóa học vào năm 2000. Với nền tảng học vấn vững chắc, Vũ Đình Tuấn đã đạt được học vị Thạc sĩ Mỹ thuật và hiện là giảng viên tại Trường Đại học Mỹ thuật Việt Nam. Anh là hội viên của Hội Mỹ thuật Việt Nam và tham gia tích cực vào công tác giảng dạy, nghiên cứu nghệ thuật. Bên cạnh đó, anh còn đóng góp vào các hoạt động nghệ thuật trong nước và quốc tế, tham gia vào công tác tổ chức và giám định nghệ thuật. Vũ Đình Tuấn là thành viên của các Hội đồng Nghệ thuật tại nhiều triển lãm quan trọng, như Giải thưởng Mỹ thuật Thiếu nhi Việt Nam, Festival Mỹ thuật Trẻ, Triển lãm Mỹ thuật Thủ đô, và nhiều sự kiện nghệ thuật khác.

Trong suốt sự nghiệp của mình, họa sĩ Vũ Đình Tuấn đã tổ chức nhiều triển lãm cá nhân, thể hiện tư duy sáng tạo của họa sĩ trong việc kết hợp giữa nghệ thuật truyền thống và đương đại. Khắc gỗ là một thể loại nghệ thuật truyền thống có lịch sử lâu dài tại Việt Nam, và anh là một trong những nghệ sĩ đi đầu trong việc phát triển và làm mới thể loại này. Khắc gỗ không chỉ đòi hỏi sự tỉ mỉ, kiên nhẫn mà còn là một

phương tiện để họa sĩ truyền tải những thông điệp sâu sắc về nhân sinh, con người và vũ trụ. Vũ Đình Tuấn đã kết hợp kỹ thuật khắc gỗ cổ điển với những sáng tạo riêng của mình để tạo ra những tác phẩm độc đáo, mang đậm dấu ấn cá nhân. Anh sử dụng các công cụ khắc gỗ chuyên dụng để tạo ra những nét chạm khắc tinh xảo, từ đó khắc họa những hình ảnh sống động của các con giáp, phản ánh sâu sắc bản sắc văn hóa dân gian Việt Nam.

Quá trình tạo ra một tác phẩm khắc gỗ của Vũ Đình Tuấn bắt đầu từ việc phác thảo hình ảnh lên bề mặt gỗ. Sau đó, anh dùng các công cụ khắc để tạo ra các chi tiết sắc nét và sau đó in tranh. Mỗi bức tranh khắc gỗ của Vũ Đình Tuấn đều là một quá trình tỉ mỉ, đòi hỏi sự kiên nhẫn và độ chính xác cao. Khi hoàn thành, những tác phẩm này không chỉ mang giá trị về mặt hình thức mà còn có giá trị văn hóa sâu sắc. Một trong những triển lãm đáng chú ý của anh là "Cuộc sống tươi đẹp", trưng bày gần 50 tác phẩm tranh khắc gỗ khổ lớn tại Việt Art Centre vào năm 2009. Triển lãm này không chỉ thể hiện vẻ đẹp của cuộc sống mà còn phản ánh những nỗi buồn, sự bất an và khát vọng giải thoát trong xã hội đương đại. Ngoài ra, Vũ Đình Tuấn đã thực hiện bộ tranh khắc gỗ trong triển lãm "12 con Giáp" trưng bày năm 2019 tại Hanoi Studio Gallery, là một trong những sự kiện nghệ thuật nổi bật của anh. Bộ tranh này không chỉ mang đậm dấu ấn truyền thống mà còn thể hiện sự sáng tạo độc đáo trong cách tái hiện các hình ảnh tượng trưng của 12 con giáp. Mỗi bức tranh đều thể hiện sự hòa quyện giữa nghệ thuật khắc gỗ truyền thống và sự đổi mới trong kỹ thuật, làm nổi bật những phẩm chất, bản sắc của từng con vật trong văn hóa và tín ngưỡng Việt Nam. Các tác phẩm này không chỉ đơn thuần mô phỏng hình ảnh các con giáp mà còn mang thông điệp về sự kết nối giữa con người và thiên nhiên, giữa truyền thống và hiện đại.

3.2. Ngôn ngữ đồ họa trong tranh khắc gỗ

Ngôn ngữ đồ họa trong tranh khắc gỗ là sự kết hợp của các yếu tố hình ảnh, kỹ thuật và biểu tượng nhằm truyền tải cảm xúc và thông điệp trong nghệ thuật này. Mặc dù là một phương thức cổ xưa, tranh khắc gỗ vẫn duy trì được sự sáng tạo và tươi mới qua từng thời kỳ. Ngôn ngữ đồ họa này không chỉ bao gồm hình ảnh mà còn là sự kết hợp giữa các yếu tố như đường nét, hình khối, bố cục, màu sắc và kết cấu bề mặt gỗ.

Các yếu tố như đường, nét, chấm và mảng đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành ngôn ngữ đồ họa của tác phẩm. Đường giúp xác định cấu trúc và không gian, tạo chiều sâu và chuyển động. Nét với các kiểu dáng khác nhau, tạo hình dạng, chi tiết và hiệu ứng sáng tối trong tranh. Chấm được sử dụng để tạo kết cấu và hiệu ứng chuyển động, tăng cường chi tiết.

Mảng hình thành các phần lớn trong tác phẩm, giúp cân đối và tạo chiều sâu. Hình khối là yếu tố giúp tạo ra chiều sâu và làm nổi bật các đối tượng chính. Các nghệ sĩ sử dụng kỹ thuật khắc gỗ ở các độ sâu khác nhau để tạo sự phân tầng, từ đó thể hiện không gian ba chiều, giúp hình thành các đối tượng phức tạp như con vật, con người, hoặc yếu tố thiên nhiên.

Bố cục trong tranh khắc gỗ đóng vai trò quan trọng trong việc sắp xếp các yếu tố, tạo sự hòa quyện của ngôn ngữ và dẫn dắt tri giác của người xem. Bố cục đối xứng tạo cảm giác ổn định, trong khi bố cục không đối xứng lại mang đến sự năng động và bất ngờ. Sự phân chia hợp lý giữa các yếu tố chính, phụ và nền giúp người xem dễ dàng nhận diện và tập trung vào các chi tiết quan trọng. Màu sắc trong tranh khắc gỗ không phải là yếu tố chính nhưng vẫn đóng vai trò quan trọng trong việc tạo sự tương phản và chiều sâu. Sự kết hợp giữa mực đen và màu gỗ tự nhiên giúp làm nổi bật các chi tiết và tạo hiệu ứng ánh sáng tối. Các nghệ sĩ cũng có thể sử dụng màu sắc đặc biệt để tạo điểm nhấn cho các yếu tố quan trọng trong tranh. Kết cấu bề mặt gỗ cũng là một yếu tố đặc biệt, tạo ra sự độc đáo cho tác phẩm. Các vân gỗ tự nhiên giúp làm nền cho các họa tiết, đồng thời khi ánh sáng chiếu vào, chúng tạo ra các hiệu ứng làm nổi bật các yếu tố ngôn ngữ. Đặc tính của gỗ, như độ nhám và độ cứng, cũng ảnh hưởng đến kỹ thuật khắc và in ấn, mang lại những cảm giác khác nhau cho người xem.

Tất cả các yếu tố này tương tác chặt chẽ với nhau, tạo nên ngôn ngữ đồ họa đặc trưng của tranh khắc gỗ. Các yếu tố này không chỉ làm nổi bật kỹ thuật của nghệ sĩ mà còn thể hiện giá trị văn hóa và tạo ra những tác phẩm nghệ thuật độc đáo, mang đậm bản sắc.

3.3. Ngôn ngữ đồ họa trong một số tranh khắc gỗ tiêu biểu chủ đề 12 con giáp của Vũ Đình Tuấn

Chủ đề 12 con giáp là một trong những đề tài quen thuộc với nghệ thuật truyền thống, nhưng khi được Vũ Đình Tuấn đưa vào tranh khắc gỗ, chủ đề này đã được cách tân và phát triển một cách mới mẻ. Mỗi con giáp trong bộ tranh của anh không chỉ là những con vật tượng trưng cho các năm trong vòng luân hồi mà còn là biểu tượng của các đặc tính, phẩm hạnh, và các yếu tố tâm linh.

Sự đặc sắc của bộ tranh chủ đề 12 con giáp biểu hiện ở sự gần gũi, thân thuộc với những con vật, đồ vật quen thuộc trong đời sống hàng ngày của đời sống nông nghiệp Việt Nam xưa. Những hình ảnh ấy không chỉ dễ nhận diện mà còn gắn liền với tín ngưỡng dân gian và ước mong về sự đủ đầy, sinh sôi nảy nở, như một lời chúc phúc gửi đến con người. Một trong những điểm nổi bật trong bộ tranh này chính là ngôn ngữ tạo hình đậm chất dân gian, với những hình thức hàm chứa tín ngưỡng phồn thực. Sự

kết hợp giữa các hình kỷ hà và nét kỷ hà không chỉ mang tính truyền thống mà còn được thể hiện theo một cách biểu hiện và lập thể, giúp cho các tác phẩm vừa gần gũi lại vừa đầy sáng tạo, với một chiều sâu nghệ thuật rõ rệt. Màu sắc trong bộ tranh sử dụng những tông màu mang đậm hơi thở dân gian Đông Hồ, với các màu sắc tươi sáng từ thiên nhiên như đỏ, vàng, xanh, tạo nên một cảm giác tươi mới và dễ chịu. Đây là những màu sắc quen thuộc trong nghệ thuật dân gian Việt Nam, giúp gọi lại không khí của những bức tranh dân gian truyền thống, nhưng đồng thời lại mang một hơi thở hiện đại và tươi mới trong từng chi tiết. Sự kết hợp giữa bố cục hiện đại và kỹ thuật khắc gỗ tinh tế, với các yếu tố tạo hình được làm nổi bật, là một sự pha trộn hài hòa giữa yếu tố truyền thống và hiện đại. Các yếu tố tạo hình trong tranh được hòa quyện với những sắc màu tự nhiên, tạo nên một tổng thể tác phẩm vừa gần gũi lại vừa tinh tế, vừa hiện đại nhưng vẫn đậm đà bản sắc văn hóa Việt. Tất cả những yếu tố này đã tạo nên một bộ tranh không chỉ phản ánh tình yêu quê hương, đất nước mà còn thể hiện sự tôn vinh những giá trị văn hóa, tín ngưỡng và nghệ thuật truyền thống.

Tác phẩm "Trâu Hoàng Gia 1" (2014, 40x110cm) thể hiện hình ảnh con trâu mạnh mẽ, biểu tượng của sự chăm chỉ và kiên trì trong văn hóa Việt Nam. Họa sĩ sử dụng đường kỷ hà và hình tam giác một cách dày đặc, tạo nên một cấu trúc hình học rõ ràng, mạnh mẽ. Những hình tam giác này không chỉ là yếu tố trang trí mà còn đóng vai trò biểu đạt đặc trưng của con trâu. Xen kẽ giữa các hình tam giác là những chấm và vạch nổi bật, làm tăng thêm chiều sâu và sự phong phú cho bức tranh. Tất cả những yếu tố này được phối hợp trên nền đen, một màu sắc tối giản nhưng mạnh mẽ, làm nổi bật các chi tiết của hình ảnh trâu. Sử dụng các đường nét sắc bén và rõ ràng để tạo ra hình ảnh con trâu đầy uy lực, với các chi tiết vững chãi. Hình ảnh con trâu trong tư thế đứng vững chắc trên nền đất, kết hợp với các mảng sáng tối, cho thấy sự kiên trì và sức mạnh tiềm ẩn. Sự kết hợp với màu hồng và lam không chỉ tạo nên sự đối lập mà còn gợi lên cảm giác về sự quyền lực và quý phái, phản ánh đúng tinh thần của hình ảnh "Trâu hoàng gia".

Hai bức tranh "Gia đình Hồ" (2014, 40x110cm) và "Mèo Châu Á 1" (2014, 40x110cm) cùng lựa chọn khắc họa hình ảnh gia đình của hai loài vật hồ và mèo. Con hồ trong nền văn hóa Việt Nam là biểu tượng của sức mạnh, quyền lực. Các đường nét đậm uốn lượn mạnh mẽ, với những mảng đen dày đặc, được sử dụng để thể hiện sự hung dữ và uy nghiêm của loài hồ. Những chi tiết văn vận, khoang màu trên lưng hồ được khắc tỉ mỉ, giúp làm nổi bật tính cách mạnh mẽ, độc lập của con vật. Trong "Mèo Châu Á 1" Vũ Đình Tuấn biểu hiện mèo với vẻ mềm mại và linh hoạt, đặc trưng của loài vật này. Mèo trong văn hóa

Việt Nam thường được liên kết với sự khôn ngoan, linh hoạt và sự thanh thoát. Bức tranh sử dụng các đường nét nhẹ nhàng, uyển chuyển, thể hiện sự nhanh nhẹn và sự tinh tế của con mèo. Các chi tiết được khắc sắc nét, đặc biệt là đôi mắt sáng, làm nổi bật tính cách thông minh và lanh lợi của loài mèo. Hình ảnh gia đình hổ, mèo cũng mang thông điệp về sự bảo vệ, chăm sóc và liên kết trong xã hội, phản ánh sự quan trọng của gia đình trong đời sống.

Tranh “Rồng nước” (2014, 40x110cm) và tranh “Gia đình rắn” (2014, 40x110cm) cùng lấy cảm hứng nhịp điệu của sóng nước để tạo nên bố cục và nhịp điệu cho tác phẩm. “Rồng nước” của Vũ Đình Tuấn thể hiện hình ảnh con rồng uốn lượn giữa làn sóng nước, với các đường nét uốn cong mềm mại, thể hiện sự uyển chuyển và thần bí. Những nét mảnh uốn cong chạy song song dày đặc trên bờm và râu rồng gợi hình ảnh con rồng thời Lý rất đậm chất riêng. Các mảng xanh lam của nước có nhiều sắc độ đậm nhạt được phủ nét sử dụng kỹ thuật khắc sắc nét để tạo nên những khoang màu vảy cá kết hợp nền đỏ, làm nổi bật sự linh thiêng và quyền năng của loài rồng trong truyền thuyết. Bức tranh “Gia đình rắn” với những đường song song bố trí các ô màu đan xen, vừa gợi lên tính hiện đại trong liên tưởng sắc màu tranh trừu tượng vừa gợi đến hình ảnh những chiếc khăn thổ cẩm đậm bản sắc dân tộc.

“Tam Mã” (2014, 40x110cm) khắc họa hình ảnh ba con ngựa, một biểu tượng của sự tự do, mạnh mẽ và khát vọng. Các con ngựa thể hiện sự vận động mạnh mẽ, với các đường nét gấp khúc và mảng sáng của ngựa trên nền tối làm nổi bật sự chuyển động. Hình ảnh này phản ánh ý chí kiên cường, sự tự do và sự di chuyển không ngừng nghỉ trong cuộc sống. Họa sĩ sử dụng các mảng tối để nhấn mạnh chiều sâu, làm nổi bật sự hùng vĩ và vẻ đẹp dũng mãnh của những con ngựa. Ngược với tính động của tranh “Tam Mã”, bức tranh “Mùi” (2014, 80x110cm) thể hiện hình ảnh con dê với dáng đứng tĩnh cùng các đường nét mượt mà, uyển chuyển. Tuy nhiên, tính động lại thể hiện ở các chi tiết như đôi sừng uốn cong được khắc tỉ mỉ, với yếu tố mạnh mẽ được nhấn mạnh ở những bộ phận liên quan đến sinh nở hàm chứa đầy yếu tố phồn thực.

Trong “Tuất - Ngắm cảnh quýt” (2014, 40x110cm), hai con chó với tỷ lệ lớn được đặt châu đối xứng khiến người xem liên tưởng đến hình ảnh những đôi chó đá đặt ở cổng làng, cổng lăng mộ, đền đài. Sự kết hợp giữa mảng sáng tối cùng hình ảnh những con chó nhỏ ở phía xa làm tăng chiều sâu cho tác phẩm, đồng thời gợi đến yếu tố tâm linh cùng hình ảnh lễ vật cúng bái như quả, hoa... Tranh “Gà Hoàng Gia” (2014, 40x110cm) thể hiện sự kiêu hãnh, quyền lực của con gà trống đứng trước gà mái. Hình ảnh con gà trống và mái được khắc với các chi tiết tỉ mỉ, đặc biệt là bộ

lông, mào và đôi chân, thể hiện sự mạnh mẽ và sự bảo vệ. Cảm giác kiêu hãnh, dũng mãnh của con gà trống được tạo ra thông qua cách khắc gỗ sắc nét, cùng với cách bố trí mảng sáng tối tạo nên sự sống động và uy nghiêm. Bức tranh “Gia đình Lợn” (2014, 40x110cm) thể hiện hình ảnh một gia đình lợn gắn kết và chăm sóc lẫn nhau. Con lợn trong văn hóa Việt Nam là biểu tượng của sự no đủ, thịnh vượng và âm no. Hình ảnh con lợn bố mẹ đối xứng tạo nên sự cân bằng, vô cùng ấn tượng với những chiếc răng nanh cong vút bên những con lợn con đang vui chơi được khắc tỉ mỉ, từ đôi tai đến chiếc mũi, cùng sự chăm chút về chi tiết giúp bức tranh thêm phần sinh động. Tác phẩm này cũng mang đến một thông điệp về sự chăm sóc và gắn bó trong gia đình.

Mỗi con giáp trong bộ tranh khắc gỗ của Vũ Đình Tuấn đều có một giá trị biểu tượng sâu sắc trong văn hóa dân gian Việt Nam. Những con vật này không chỉ đơn giản là những hình ảnh tượng trưng cho năm sinh, mà còn gắn liền với các đặc tính, tính cách và số phận con người. Tổng thể ở cả bộ tranh cho thấy, ngôn ngữ đồ họa trong tranh khắc gỗ của Vũ Đình Tuấn là sự kết hợp giữa hình ảnh, đường nét và không gian. Đối với anh, khắc gỗ không chỉ là việc tái hiện lại các hình ảnh một cách tỉ mỉ, mà còn là cách để truyền tải cảm xúc, thông điệp và ý nghĩa sâu xa qua từng đường dao khắc. Mỗi nét chạm khắc, mỗi khối hình đều mang một thông điệp riêng biệt, từ đó tạo nên một không gian nghệ thuật đa chiều. Tranh khắc gỗ của Vũ Đình Tuấn không theo một khuôn mẫu cố định, mà mang tính sáng tạo cao, kết hợp giữa truyền thống và hiện đại. Anh sử dụng các hình khối sắc nét, đối xứng, và những chi tiết nhỏ tinh xảo để tạo nên một tác phẩm có chiều sâu. Ngôn ngữ đồ họa này được thể hiện rõ ràng qua cách anh khắc họa các hình tượng con giáp, đồng thời tạo ra một không gian thị giác đặc biệt, giúp người xem dễ dàng tiếp nhận và cảm nhận.

Mặc dù tranh khắc gỗ chủ yếu sử dụng màu đen, trắng và những màu cơ bản để tạo sự tương phản mạnh mẽ, nhưng sự phối hợp màu sắc trong từng tác phẩm lại thể hiện rất rõ nét tính cách và đặc trưng của từng con giáp. Mỗi con vật, từ con trâu mạnh mẽ, con hổ uy nghi đến con gà kiêu hãnh, đều được thể hiện với sự tinh tế trong việc điều chỉnh mảng sáng tối và độ tương phản. Cách sử dụng mảng đen trên nền gỗ cũng mang lại hiệu ứng ánh sáng và bóng đổ rất tự nhiên, khiến hình ảnh trở nên sống động. Những đường chéo, đường cong mềm mại kết hợp với những mảng sáng tối làm nổi bật chủ thể chính, đồng thời tạo chiều sâu cho không gian trong tranh. Vũ Đình Tuấn rất chú trọng đến việc sử dụng các yếu tố hình khối và ánh sáng theo phong cách lập thể để khắc họa hình tượng con giáp một cách chân thực, sinh động và đầy biểu cảm.

Bộ tranh khắc gỗ của họa sĩ Vũ Đình Tuấn với chủ đề 12 con giáp là một minh chứng rõ rệt cho sự sáng tạo vượt trội trong việc kết hợp nghệ thuật truyền thống với những yếu tố đương đại. Mỗi tác phẩm trong bộ sưu tập này không chỉ khắc họa hình ảnh các con giáp theo truyền thống dân gian mà còn mang đậm dấu ấn cá nhân, làm nổi bật tính sáng tạo và khả năng phát triển ngôn ngữ đồ họa đặc biệt của họa sĩ.

4. KẾT LUẬN

Bài viết đã phân tích cách sử dụng ngôn ngữ đồ họa trong bộ tranh khắc gỗ chủ đề 12 con giáp của họa sĩ Vũ Đình Tuấn. Từ đó, khẳng định sự kết hợp tinh tế, đồng điệu giữa yếu tố truyền thống và sáng tạo hiện đại trong nghệ thuật khắc gỗ Việt Nam. Các tác phẩm của Vũ Đình Tuấn không chỉ đơn thuần tái hiện hình ảnh các con giáp trong văn hóa dân gian, mà còn chứa đựng những giá trị văn hóa, tâm linh sâu sắc, phản ánh mối quan hệ hòa hợp giữa con người và đời sống, cũng như sự giao thoa giữa quá khứ và hiện tại trong nghệ thuật đương đại. Các bức tranh khắc gỗ này là một cầu nối giữa truyền thống và hiện đại, giữa những giá trị văn hóa lâu đời và những sáng tạo mới mẻ. Thành tựu này có vai trò quan trọng trong việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống qua nghệ thuật khắc gỗ, đồng thời mở rộng không gian sáng tạo cho các nghệ sĩ đương đại. Những tác phẩm của Vũ Đình Tuấn góp phần làm phong phú thêm dòng chảy nghệ thuật khắc gỗ, đồng thời nâng cao nhận thức về bản sắc văn hóa Việt Nam trong bối cảnh hiện đại.

Nghệ thuật khắc gỗ không chỉ phản ánh lịch sử, mà còn là phương tiện để thể hiện sự sáng tạo cá nhân và tầm nhìn nghệ thuật đương đại. Trong tương lai, hướng nghiên cứu có thể tập trung vào việc khảo sát sâu hơn về ảnh hưởng của nghệ thuật khắc gỗ đương đại đối với các thế hệ nghệ sĩ trẻ, đặc biệt là việc họ tiếp nhận và phát triển các chủ đề văn hóa dân gian trong bối cảnh nghệ thuật đương đại. Bên cạnh đó, việc nghiên cứu cách kết hợp giữa các kỹ thuật mới, công nghệ số và truyền thống khắc gỗ có thể mở ra hướng đi mới, thử nghiệm và hiện đại hóa nghệ thuật khắc gỗ, mang lại sự đổi mới và sức sống cho một di sản văn hóa quan trọng của Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Lu Xuan (2009), *The Twelve Zodiac Animals (12 con giáp)*, Teaching and research press
- Phạm Thanh Tịnh (2013), *"12 con giáp trong văn hóa của người Việt"*, Nxb Văn hóa thông tin, Hà Nội.
- Họa sĩ Vũ Đình Tuấn,
<https://www.vietnamdesign.org.vn/team>, truy cập ngày 9/4/2025
- "Khai mạc triển lãm "12 con giáp",
<https://kienviet.net/2019/2/21/khai-mac-trien-lam-12-con-giap>, truy cập ngày 9/4/2025
- 12 Con giáp - Họa sĩ Vũ Đình Tuấn & Nguyễn Thế Hùng,
<https://www.hanoistudiogallery.com/Exhibitions>, truy cập ngày 9/4/2025